

ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
เรื่อง แก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
ฉบับที่ ๕๑ (พ.ศ. ๒๕๕๖)
ผ้ากาบบัว
(แก้ไขครั้งที่ ๑)

โดยที่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมีมติในการประชุมครั้งที่ ๙-๗/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้ากาบบัว มาตรฐานเลขที่ มผช.๑๓/๒๕๕๖

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงออกประกาศแก้ไขเพิ่มเติมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้ากาบบัว มาตรฐานเลขที่ มผช.๑๓/๒๕๕๖ ท้ายประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๕๖) ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๖ ดังต่อไปนี้

๑. ให้แก้หมายเลขมาตรฐานเลขที่ “มผช.๑๓/๒๕๕๖” เป็น “มผช.๑๓(๑)/๒๕๕๖”
๒. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๔.๒.๓
“เมื่อตรวจสอบตามข้อ ๘.๑ แล้ว ผลการตรวจสอบลักษณะทั่วไปและเอกลักษณ์ของผู้ตรวจสอบแต่ละคนต้องไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ผ่าน”
๓. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ (๘) ในข้อ ๖.๑
“(๘) ประวัติผลิตภัณฑ์(ถ้ามี)”
๔. ให้ยกเลิกความในข้อ ๘.๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
“๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป และเอกลักษณ์
ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบผ้ากาบบัว อย่างน้อย ๓ คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจโดยอิสระ ในแต่ละลักษณะของผลการตรวจสอบให้ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น”
๕. เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๘.๕
“๘.๕ การทดสอบการบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก
ให้ตรวจพินิจ”

ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ประกาศ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สุรัชย์ เถลิงโชค

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผ้ากาบบัว

๑. ขอบข่าย

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผ้ากาบบัวที่ทอด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้านหรือแบบกระทุก โดยใช้เส้นด้ายฝ้าย หรือเส้นไหมแท้ หรือเส้นด้ายใยประดิษฐ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมกัน

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ผ้ากาบบัว หมายถึง ผ้าที่มีลวดลายเอกลักษณ์ เป็นลายริ้วตามลักษณะของผ้าชิ้นลายทิว โดยใช้เส้นด้ายยืน อย่างน้อย ๒ สี และใช้เส้นด้ายพุ่งหลายสีและทอด้วยเทคนิคแบบต่างๆ ประกอบด้วย การสอดเส้นด้ายพุ่งควบเส้น(เส้นด้ายหางกระรอกหรือมับไม) เส้นด้ายพุ่งมัดหมี่ และการสอดลวดลายแบบขีด
- ๒.๒ ผ้ากาบบัวจก หมายถึง ผ้ากาบบัวที่เส้นด้ายยืนเป็นลายริ้ว และเพิ่มเติมโดยใช้วิธีจกหรือสอดเฉพาะเส้นด้ายสีให้เกิดลวดลายเป็นช่วง ๆ ที่เรียกว่า ลายกระจุกดาว หรือเกาะลายดาว
- ๒.๓ ผ้ากาบบัวยก หรือผ้ากาบบัวคำ หมายถึง ฝ้ายก บางครั้งเรียกขีด มีลวดลายเต็มผืนผ้าซึ่งผู้ทอต้องใช้ความประณีต ใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษสอดเพิ่มเติมตรงส่วนที่เป็นลวดลาย เช่น ดิ้นทอง หรืออาจสอดแทรกด้วยดิ้นเงิน หรือดิ้นสีต่างๆ หรือใช้ไหมสีต่างๆ
- ๒.๔ เส้นด้ายฝ้าย หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากปุยฝ้าย
- ๒.๕ เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากใยโปรตีนของรังไหม
- ๒.๖ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากการสังเคราะห์

๓. วัสดุและการทำ

- ๓.๑ เส้นด้ายที่ใช้ทอผ้ากาบบัว แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ
- ๓.๑.๑ เส้นด้ายฝ้าย
 - ๓.๑.๒ เส้นไหมแท้
 - ๓.๑.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์
- ๓.๒ สีที่ใช้ย้อมเส้นด้ายที่ใช้ทอผ้ากาบบัว แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
- ๓.๒.๑ สีธรรมชาติ
 - ๓.๒.๒ สีสังเคราะห์

๓.๓ ผักาบบัวแบ่งตามกรรมวิธีการทอออกเป็น ๓ วิธี คือ

- ๓.๓.๑ ผักาบบัว ใช้เส้นด้ายยืนอย่างน้อย ๒ สี เป็นลายริ้วตามลักษณะของผ้าชิ้นลายทิว ใช้เส้นด้ายพุ่งหลายสี ทอเป็นลายคั่น แล้วทอสอดแทรกด้วยลายควบเส้น มัดหมี่ และขีด
- ๓.๓.๒ ผักาบบัวจก ใช้เส้นด้ายยืนอย่างน้อย ๒ สี เป็นลายริ้วตามลักษณะของผ้าชิ้นลายทิว ใช้เส้นด้ายพุ่งเพิ่มพิเศษสอดเพิ่มเติมให้เกิดลวดลายเฉพาะที่เป็นช่วง ๆ เป็นกลุ่ม ๆ หรือกระจายทั่วทั้งผืนผ้าที่เรียกว่า ลายกระจุกดาว หรือเกาะลายดาว
- ๓.๓.๓ ผักาบบัวยก คือ ผ้ายก บางครั้งเรียกขีด มีลวดลายเต็มผืนผ้าซึ่งผู้ทอต้องใช้ความประณีต ใช้เส้นด้ายพิเศษสอดเพิ่มเติมตรงส่วนที่เป็นลวดลาย เช่น ดิ้นทอง หรืออาจสอดแทรกด้วยดิ้นเงิน หรือดิ้นสีต่าง ๆ หรือใช้ไหมสีต่าง ๆ

๔. คุณลักษณะที่ต้องการ

๔.๑ ลักษณะทั่วไป

ต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่น เส้นด้ายชัดเจนทั้งตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง และต้องไม่ปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น สีและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ลายผิดหรือลายไม่ต่อเนื่อง ผักเป็นร่อง รอยหนาหรือบาง รอยเส้นด้ายขาด รอยเส้นด้ายหย่อนหรือเป็นบ่วงเส้นด้าย รอยเส้นด้ายตึงหรือเส้นไส ผักเป็นรูหรือรอยแยก รอยเปื้อน ริมผ้าเสีย ส่วนข้อบกพร่องอื่น ๆ อันเกิดจากกรรมวิธีการผลิตด้วยมือต้องมีน้อยที่สุดและเป็นที่ยอมรับได้

๔.๒ เอกลักษณะ

ต้องมีลักษณะเฉพาะของผักาบบัว ดังนี้

- ๔.๒.๑ ผักาบบัว เส้นด้ายยืนต้องเป็นลายริ้วอย่างน้อย ๒ สี ลักษณะลวดลายตามแนวเส้นด้ายพุ่งเป็นลายคั่น สอดแทรกด้วยลายควบเส้น มัดหมี่ และขีด
- ๔.๒.๒ ผักาบบัวจก เส้นด้ายยืนเป็นลายริ้วเช่นเดียวกับผักาบบัว แต่จะมีลวดลายที่ได้จากการจกเพิ่มขึ้นมา โดยมีการสอดเส้นด้ายสีที่เพิ่มพิเศษเป็นช่วง ๆ เกิดลวดลายเป็นดอกขนาดเล็ก ๆ อยู่เป็นกลุ่ม ๆ หรือกระจายทั่วทั้งผืนผ้า
- ๔.๒.๓ ผักาบบัวยก เป็นผ้าที่มีลวดลายประณีตเต็มผืนผ้าพร้อมด้วยลายเชิง ลักษณะเป็นผ้าทอยก บางครั้งเรียกขีด ใช้ดิ้นทองและอาจสอดแทรกด้วยดิ้นเงิน หรือดิ้นสีต่าง ๆ หรือไหมสีต่าง ๆ สอดยาวตลอดความกว้างของหน้าผาคัลลายผ้าขีด

๔.๓ ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ

ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๔ ความกว้างและความยาว

ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แต่ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๕ สี

ต้องไม่ปรากฏรอยของเส้นด้ายสีหนึ่ง หรือส่วนของผ้าสีใดสีหนึ่ง ติดสีจากเส้นด้ายอื่นที่อยู่ติดกันอันเนื่องมาจากสีตก หรือสีซึมเข้ามาผสมกันจนเกิดเป็นอีกสีหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด

๕. การบรรจุ

- ๕.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผ้ากาบบัวในหีบห่อที่สะอาด เรียบร้อย พอที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผ้ากาบบัวได้

๖. เครื่องหมายและฉลาก

- ๖.๑ ที่หีบห่อผ้ากาบบัวทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมี เลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน
- (๑) ชื่อผลิตภัณฑ์
 - (๒) ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ
 - (๓) ความกว้าง
 - (๔) ความยาว
 - (๕) กรณีใช้สีธรรมชาติให้ระบุ
 - (๖) คำแนะนำในการดูแลรักษา
 - (๗) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๗. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- ๗.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ผ้ากาบบัวที่ทำโดยกรรมวิธีเดียวกัน ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ๗.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- ๗.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณะ ความกว้างและความยาว การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๑ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๑ ข้อ ๔.๒ ข้อ ๔.๔ ข้อ ๕. และข้อ ๖. จึงจะถือว่าผ้ากาบบัวรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
 - ๗.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ และสี ให้ใช้ตัวอย่างจากข้อ ๗.๒.๑ โดยตัดตัวอย่างให้มีความกว้าง ๑๐ เซนติเมตร ความยาวตลอดหน้าผ้า เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๓ และข้อ ๔.๕ จึงจะถือว่าผ้ากาบบัวรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๓ เกณฑ์การตัดสิน
- ตัวอย่างผ้ากาบบัวต้องเป็นไปตามข้อ ๗.๒.๑ และข้อ ๗.๒.๒ ทุกข้อ จึงจะถือว่าผ้ากาบบัวรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๘. การทดสอบ

๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณ์ การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ตรวจพินิจ

๘.๒ การทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ (ยกเว้นดินทอง ดินเงิน หรือดินสีต่าง ๆ)

ให้ใช้วิธีเผาไหม้ด้วยเปลวไฟ โดยแยกเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งออกจากกัน แล้วนำไปเผาด้วยเปลวไฟ

๘.๒.๑ เส้นด้ายฝ้าย เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายเข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะไม่หดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายฝ้ายเข้าในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟและลุกอย่างช้า ๆ
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีขาวถึงเทา
- (๖) กลิ่นคล้ายกระดาษไหมไฟ
- (๗) ปุยของถ้าเบา ถ้าเป่าจะฟุ้งกระจาย

๘.๒.๒ เส้นไหมแท้ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นไหมแท้เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นไหมจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นไหมแท้เข้าในเปลวไฟ เส้นไหมจะลุกติดไฟอย่างรวดเร็ว
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นไหมแท้ออกจากเปลวไฟ ไฟจะดับ
- (๕) ถ้ามีลักษณะเป็นก้อนกลมคล้ายลูกปัด มีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นคล้ายขนหรือเส้นผมไหมไฟ
- (๗) ปุยของถ้าแข็งแต่เปราะ เมื่อใช้มือบีบจะแตกง่าย

๘.๒.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟได้รวดเร็วกว่าเส้นด้ายฝ้าย และเส้นไหมแท้
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์ออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นเป็นสารเคมี
- (๗) ถ้าแข็งบีบไม่แตก

๘.๓ การทดสอบความกว้างและความยาว

ให้ใช้เครื่องวัดที่เหมาะสม

๘.๔ การทดสอบสี

นำผ้าตัวอย่างแช่ลงในน้ำเปล่านาน ๑๕ นาที ที่อุณหภูมิปกติ แล้วนำขึ้นมาตรวจพินิจ